

ТИПОЛОГІЯ БІЗНЕС-ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

Краснов Олександр Володимирович

ORCID ID: 0009-0003-4542-9791

аспірант кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти,
андрагогіки та управління

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Типологія окремих педагогічних явищ і процесів є необхідним етапом досліджень у педагогічній науці, оскільки дає можливість представити зміст і роль структурних компонентів у загальному системно-педагогічному феномені. Тому бізнес-освіта не є виключенням. Водночас маємо зауважити, що бізнес-освіта як педагогічний феномен досить фрагментарно аналізується у вітчизняних наукових працях; науковці віддають перевагу вивченню процесу розвитку моделей підприємництва й економічної освіти, пов'язаної з цим. Деякі міркування стосовно типології бізнес-освіти можна знайти у віртуальних джерелах, які не окреслюються нами як наукові публікації. Так, веб-сторінка громадської організації «Гільдія змін» пропонує п'ятикомпонентну структуру вітчизняної бізнес-освіти: університетська освіта, MBA, курси та сертифікації, корпоративна бізнес-освіта, он-лайн навчання бізнесу [1]. Зазначимо, що кожен компонент у цій загальній структурі не може вважатися окремишим: так, переважна більшість бізнес-шкіл, які діють на основі програм MBA створені при провідних українських університетах; крім того, програма MBA не може вважатися компонентом, а лише стандартом для здійснення бізнес-освіти. Тому в представленій вище моделі складно визначити критерій класифікації, бо структурні компоненти є різнорядними поняттями і за сутністю і за формою.

Виходячи з проаналізованих нами наукових публікацій, ми розробили власну класифікацію бізнес-освіти в Україні, виходячи з різноманітних критеріїв і параметрів обґрунтування такої класифікації. Такими критеріями ми обрали:

1) За структурованістю, яка відображає рівень інституалізованості бізнес-освіти та її поділ на компоненти;

2) За провідною формою організації навчального процесу, за яким визначається домінуюча організаційна форма навчання;

3) За змістом і специфікою навчальних програм; цей критерій дозволяє визначити місце і роль вітчизняних та зарубіжних стандартів у системі бізнес-освіти;

4) За рівнем формалізації – представлення формальності \ неформальності організації бізнес-освіти;

5) За типом акредитації, що дає можливість схарактеризувати акредитаційну специфіку бізнес-освітніх інституцій;

6) За освітніми ступенями, де визначаються наявні в межах бізнес-освітніх інституцій ступені освіти учасників.

Узагальнені відомості про класифікацію сучасної бізнес-освіти в Україні представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Типологія бізнес-освіти в Україні за різними критеріями класифікації

Критерій класифікації	Характеристика виділених компонентів \ складників бізнес-освіти
За структурованістю	<p>1) <i>Повністю інституалізована</i> окремішня структура (окрема освітня інституція). До цього складника належать, передовсім, бізнес-школи – окремі або створені при провідних вітчизняних університетах;</p> <p>2) <i>Освітня інституція, поєднана з однією \ кількома іншими освітніми структурами.</i> До цього компонента бізнес-освіти ми віднесли бізнес-школи чи бізнес-курси в структурі консалтингових фірм чи коучингових комерційних структур, як, наприклад, компанія BST Counsulting, яка пропонує корпоративні бізнес освітні курси і тренінги з 1998 року;</p> <p>3) <i>Компонент економічної освіти,</i> інституалізованої у формі університетів. Провідні університети України створили в своїй структурі бізнес-школи, спираючись на співпрацю із зарубіжними партнерами;</p> <p>4) <i>Позаінституційна чи оказіональна</i> форма бізнес-освіти, яка реалізується як короткотермінові он-лайн курси, тренінги, індивідуальні чи групові консультації для підприємців. Таку бізнес-освіту можуть надавати як відомі бізнес-школи (наприклад, бізнес-школа Українського католицького університету), так і приватні бізнес-структури, як, наприклад, компанія IAMPМ, яка позиціонує себе як он-лайн школа і маркетингова структура.</p>

Продовження табл. 1

Критерій класифікації	Характеристика виділених компонентів \ складників бізнес-освіти
За формою організації навчального процесу	<p>1) <i>Оф-лайн</i> бізнес-освіта, яку надають переважно інституалізовані бізнес-освітні заклади, насамперед, бізнес-школи. Вони можуть забезпечити достатню кількість університетських аудиторій та кадрового потенціалу для проведення занять в оф-лайн режимі.</p> <p>2) <i>Он-лайн</i> бізнес-освіта, яка реалізується у різних формах – від короткотермінових он-лайн курсів до повноцінних віртуальних бізнес-шкіл при університетах (переважно зарубіжних, які співпрацюють з українськими вишами). Прикладом такої форми організації навчального процесу може бути діяльність бізнес-школи Університету Шеффілда в Україні, яка фактично є структурним компонентом університету SHB (Steinbeis University Berlin) і надає можливість українським учасникам програми навчатися он-лайн.</p> <p>3) <i>Змішана</i> форма бізнес-освіти, яка поєднує оф-лайнову й он-лайнову моделі. Частина програми при цьому реалізується у віртуальному режимі (переважно зарубіжна), інша – в традиційному, в межах України. За такою формою організації навчання працює, наприклад, бізнес-школа Національного університету «Острозька академія», де можливі он-лайн, і звичайні навчальні курси.</p>
За типом акредитації навчальних \ освітніх програм	<p>1) Бізнес-освіта за програмами, акредитованими в Україні. Такі програми навчання акредитувалися МОН України, віднедавна – Національною агенцією забезпечення якості освіти (НАЗЯВО). За такими освітніми програмами діє, наприклад, бізнес-школа Інституту вищої кваліфікації Київського державного торговельно-економічного університету: перший рік навчання слухачі навчаються в ДТЕУ за акредитованими українськими програмами, другий – в Університеті Гульємо Марконі (Італія) за програмою MBA. Результатом є отримання подвійного диплома – ДТЕУ та USGM.</p> <p>2) Бізнес-освіта за програмою MBA (у різних формах – MBA, IMBA, Executive MBA та ін.). Цей стандарт чи програма бізнес-освіти українські бізнес-освітні інституції отримують, як правило, внаслідок реалізації договору про співпрацю із зарубіжними вишами чи іншими інституціями бізнес-освіти за кордоном.</p> <p>3) Бізнес-освіта за міжнародними акредитаціями, які надаються акредитаційними агенціями ISO 21001 (Міжнародна організація зі стандартизації, International Organization for Standardization), CEEMAN IQA (International</p>

Продовження табл. 1

Критерій класифікації	Характеристика виділених компонентів \ складників бізнес-освіти
	<p>Quality Accreditation \ Асоціація розвитку менеджменту в країнах Центральної та Східної Європи) чи інших. Найчастіше такі акредитації посідають зарубіжні партнери українських університетів чи інших бізнес-структур, які надають послуги з бізнес-освіти.</p> <p>4) Бізнес-освіта за неакредитованими програмами – функціонує у вигляді короткотермінових курсів, тренінгів, вебінарів, он-лайн шкіл тощо. Представляє, як правило, авторські навчальні курси, побудовані за запитами конкретних бізнес-структур.</p>
За освітніми ступенями	<p>1) Одноступенева бізнес-освіта, переважно магістерські програми MBA чи інші. Поширені в переважній більшості бізнес-шкіл в Україні, створених при провідних українських вишах.</p> <p>2) Двоступенева бізнес-освіта, де учасники програм можуть отримати диплом (як український, так і зарубіжний) бакалавра + магістра, або ж магістра + PhD. Окремо можна розглядати двоскладову модель, де реалізуються спеціальні програми бізнес-освіти для старшокласників, та магістерські програми MBA (бізнес-школа НУ «Острозька академія»).</p> <p>3) Кількаступенева бізнес-освіта, найчастіше підготовка бакалаврів, магістрів та PhD в одній бізнес-школі (таку практику має, наприклад, Каразінська школа бізнесу). Бізнес-освіта без ступеня, найчастіше короткотермінові бізнес-курси, корпоративне навчання, он-лайн тренінги та вебінари тощо. Такі бізнес-освітні інституції надають, як правило, сертифікати про участь у вивченні курсу, погодженого із запитами учасників.</p>

[авторська розробка]

Висновки. У структурі бізнес-освітніх закладів в Україні нині існують численні групи інституцій, які представляють або не представляють різноманітні міжнародні освітні стандарти бізнес-освіти. Специфіка вітчизняної бізнес-освіти полягає, на нашу думку, у її динамічному розвитку та руху до впорядкованості як синергетичного феномена.

Список використаних джерел:

1. Типи та види бізнес-освіти в Україні. URL: https://www.guildofchange.org/post/business_education?gad_source=1&gclid=CjwKCAiAneK8BhAVeIiwAoy2HYUmzKzPdih5ogMqKeHYyhOprat7TH-zrsxjX2QPJQ6XIPMqnVAYeXBoCdaEQAvD_BwE